

Ek, Hanna
Tel: 010-698 10 96
Hanna.Ek@naturvardsverket.se

BESLUT
2015-09-10   Ärendenr:
NV-05130-15
NV-05172-15
NV-05412-15

Klagande 1
Wolf Association Sweden

Klagande 2
Svenska Rovdjursföreningen

Klagande 3

Överklaganden av Länsstyrelsens i Stockholms län beslut om skyddsjakt efter varg, länsstyrelsens dnr 21813-28485-2015

Beslut

Naturvårdsverket avvisar yrkandena från klagande 3 om att hundar ska kunna användas samt att dispens ska medges så att motordrivet fordon får användas vid skyddsjakten.

Naturvårdsverket avslår överklagandena från klagande 1 och 2.
Naturvårdsverket avslår överklagandet från klagande 3 i övrigt.

Bakgrund

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen i Stockholms län beslutade den 14 augusti 2015 om skyddsjakt efter en varg inom del av fastigheten Molstaberg 2:1 i Södertälje kommun. Jakten får bedrivas under perioden den 14 augusti–11 september 2015.

Länsstyrelsen beslutade med stöd av 59 § jaktförordningen (1987:905) att beslutet skulle gälla omedelbart, utan hinder av att det överklagas.

Som villkor för beslutet angavs bl.a. att det gäller en (1) vuxen varg, i första hand hannen, i Sjundareviret. Vuxen varg i sällskap med en eller flera valpar får inte fällas.

Länsstyrelsen motiverade sitt beslut bl.a. enligt följande. Inom Sjundareviret finns ett femtiotal fårbesättningar. Den i särklass största är Molstaberg med ca 900 får under betessäsongen. Under perioden den 19 juni–8 augusti 2015 har fem angrepp på får skett. Totalt har 58 får dödats eller avlivats på grund av sina skador. Fyra av angreppen har skett på Molstaberg. Tre av angreppen har skett i samma hage, som är ca 35 ha stor och har stängsel av varierande kvalitet. Den aktuella hagen är delvis skogsbevuxen och överblickbarheten är låg. Den 28 juli 2015 dödades ett får på en liten gård norr om Molstaberg, i detta fall utanför hagen i närheten av bostadsbebyggelse. Flera rapporter, ett tiotal under de veckor som föregått beslutet, visar att vargarna rör sig oskyggt i direkt anslutning till bebyggelse samt runt tamdjursbesättningar.

Länsstyrelsen har direkt i samband med de olika angreppen vidtagit akuta skadeförebyggande åtgärder genom att sätta upp lapptyg på en ca två kilometer lång sträcka. Effekten av lapptyg är övergående och innebär ingen permanent skadeförebyggande åtgärd. Länsstyrelsen har även satt upp ljudskrämmor och byggt två nattfällor. Djurägarna har dock inte ansett att nattfällor är rimligt att använda annat än vid enstaka tillfällen.

Skydds jakt på enskilda vargar påverkar inte den gynnsamma bevarandestatusen för varg. Båda föräldraturen i Sjundareviret har analyserats avseende deras genetiska ursprung. Resultatet har inte påverkat länsstyrelsens bedömning avseende skydds jakt.

Att upprepade angrepp har skett på samma gård bedöms bero på att vargarna lärt sig att forcera de stängsel som idag omger fårbesättningen på fastigheten. De har därför återvänt till samma plats gång efter gång. Från den dokumentation som finns att tillgå dras slutsatsen att det vid några tillfällen har rört sig om båda föräldraturen men att det i de flesta fall rört sig om handjuret. Ett ökande oskyggt beteende från varg innebär en ökad oro och anspänning för de människor som lever och verkar i området. Fastigheten Molstaberg 2:1 består av många olika hagar inom ett område av ca 150 ha och har enligt sökanden en sammanlagd stängsellängd på ca 20 km. Länsstyrelsen delar sökandens uppfattning att det under rådande förhållanden inte är möjligt att på kort sikt kunna genomföra permanenta förebyggande åtgärder som hindrar fortsatta angrepp. Genomförandet av skyddsåtgärder bedöms bli tidskrävande och resurskrävande, vilket är en aspekt som enligt Naturvårdsverkets riktlinjer kan utgöra skäl för bedömningen. Här måste även hänsyn tas till att varg i södra delen av Stockholms län är ett relativt nytt fenomen. Det aktuella reviret har varit känt sedan december 2014 och tiden för att vidta förebyggande åtgärder har varit kort.

I och med att den senaste tidens angrepp skett under en kort tidsperiod och omfattar totalt 58 får anser länsstyrelsen att allvarlig skada redan inträffat och att det under rådande förhållanden finns överhängande risk för ytterligare allvarlig skada på tamdjur. I dagsläget bedöms det inte finnas möjlighet att förebygga skador genom permanent stängsling för så många djur som betar på fastigheten. De akuta skadeförebyggande åtgärder av olika slag som länsstyrelsen vidtagit innebär inte en permanent lösning. Förutsättningarna för att medge skyddsjakt i det nu aktuella fallet är därmed uppfyllda, varför skyddsjakt bör medges med de begränsningar som framgår av beslutet.

Överklaganden

Klagande 1 överklagar beslutet och yrkar inhibition samt anför bl.a. följande. Trots att man har haft gott om tid på sig har fårägarna ännu inte vidtagit några som helst adekvata åtgärder för att skydda sina djur, utan anvisningar, råd och rekommendationer från länsstyrelsen har nonchalerats. Djuren har släppts tillbaka till samma oskyddade hage där det första angreppet skedde trots avrådan från länsstyrelsen. Ägarna har inte utövat tillsyn och har vägrat att stängsla enligt rovdjursförvaltningens regler. Dessutom har de tackat nej till ekonomiska bidrag samt gratis hjälp från frivilliga med stängsling och invallning nattetid. Härigenom har fårägarna brutit mot ett antal lagar och förordningar som reglerar djurhållning. Skyddsjakt ska inte få ske i detta fall eftersom inga andra lämpliga alternativ har prövats. Vargarna är för genetiskt värdefulla för att jagas och en jakt skulle på så sätt skada den viktiga genetiska variationen som behövs för att vargstammen ska få en gynnsam bevarandestatus. Beaktas bör även att det finns valpar i reviret som även de är skyddsvärda. Tidigare erfarenheter visar att om man skjuter bort det ena eller båda föräldradyren kommer valparna med största säkerhet att bli problemvargar varvid man snarare har ökat problemet i stället för att ha åtgärdat det.

Klagande 2 överklagar beslutet och yrkar inhibition samt anför bl.a. följande. Jakt på en av de två vuxna vargarna kommer att drabba de årsvalpar som uppenbart finns i reviret. Om hannen dör får tiken allt ansvar för att förse valparna med byten. Det torde innebära att angreppen på får fortsätter, eftersom honan inte klarar att ensam fälla större vilt. Om tiken skjuts kan det innebära att hannen snart lämnar reviret för att söka ny tik, vilket torde innebära att valparna kommer att få mycket svårt att klara sig. Tiken är en F2-avkomma efter den invandrade genetiskt viktiga "Galvenhannen". Eftersom dennes gener inte slagit igenom i önskad omfattning i den svenska vargpopulationen har forskare påpekat till Naturvårdsverket att även F2:or efter Galvenhannen är viktiga för den svenska framtida vargpopulationen – en Galven-F2:a är lika viktig som en Galven-F1:a. Beslutet strider således mot kravet om att skyddsjakt inte får försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus. Gårdens ägare har vidare tackat nej till bidrag till stängsling som skulle kunna förhindra angrepp på fåren. Enligt föreningens uppfattning har inga åtgärder vidtagits överhuvudtaget för att förhindra angrepp på gårdens får. Det är riktigt att vissa hagar förstärkts med bland annat lapptyg, men för att denna åtgärd ska ge önskad effekt krävs att fåren flyttas till den åtgärdade hagen, vilket enligt uppgift till föreningen inte skett. Fåren har sedan första angreppet gått kvar i samma hage under angrepp två och tre. Det fjärde angreppet skedde i den lappade hagen, men då ska påpekas att

lapptyget suttit uppe sedan en och en halv månad. Ett lapptyg har effekt endast några dygn efter att det satts upp. Det finns inga kvalitetssäkrade bevis för att föräldradjuret skulle vara speciellt oskygga – att en varg tar ett får 60 meter från ett boningshus måste inte vara ett oskyggt beteende, eftersom terräng och tidpunkt har en avgörande betydelse hur vargen ser på boningshuset. Enligt Viltskadecenters anvisningar ska en varg som befinner sig 30 meter från en människa gå undan om denne viftar och tjoar. Om vargen inte reagerar och går undan finns utrymme för skydds jakt . Någon sådant oskyggt beteende finns inte dokumenterat i beslutet.

Klagande 3 överklagar beslutet och yrkar att båda de vuxna vargarna i Sjunhareviret ska fällas, att inga begränsningar avseende formerna för skydds jakten ska föreskrivas och att hundar ska kunna användas, att dispens ska medges från vissa bestämmelser i jaktlagen och jaktförordningen så att motorfordon får användas, att jaktperioden ska bestämmas till den tidpunkt då båda vargarna har fällts, eller i vart fall till den 15 oktober 2015 med möjlighet till förlängning samt att området för skydds jakten ska utökas till att omfatta hela Sjunhareviret eller i vart fall till det älgskötselområde i vilket Molstaberget ingår. Klagande 3 anför bl.a. följande. Avel av får på Molstaberget har pågått i 40 år och fårbesättningen håller högsta EU-klassning vid slakt. För närvarande finns cirka 450 tackor och 450 lamm. Mot bakgrund av den ofta osakliga och ofullständiga information som förekommit i media önskar de redovisa de besked de lämnat i bidrags- och stängslingsfrågan. De saknar tid och resurser att, med eller utan bidrag från länsstyrelsen och även med gratis hjälp från av länsstyrelsen anvisad organisation, stängsla på Molstaberget. De kan inte ta på sig ansvaret att uppfylla länsstyrelsens villkor för bidrag då det är föreningen som utför stängslingen. De saknar även tid och resurser att underhålla stängslingen i fem år. Eventuella regressanspråk mot föreningen, som de skulle få vid felaktig stängsling, torde inte kunna utkrävas. Till detta kommer risken för återbetalning om arrendeavtalet skulle upphöra. De tror inte på stängsling i den akuta situation som råder. Det går inte att hägna in all mark inom rimlig tid. Det är omöjligt att få in 900 får i av länsstyrelsen ordnade nattfällor, som max rymmer 60 får. De kan inte se att lapptyg eller nattfällor fyller någon funktion.

De har i alla delar uppfyllt sin stängslingsskyldighet enligt djurskyddslagen, nämligen att hålla fåren inne i hagarna. De har vid upprepade tillfällen efterlyst besked från länsstyrelsen om bidrag till stängsling skulle kunna lämnas med villkor som kan accepteras av arrendatorerna. Några sådana förslag har inte erhållits. Genom att begränsa skydds jakten till endast smyg- eller vakjakt och bara på Molstaberget under mycket kort tid, i en situation där många kommer att försöka sabotera jakten, skapar länsstyrelsen inte förutsättningar för en framgångsrik skydds jakt. Enligt uppgift har inga DNA-prover tagits som kan visa vilka vargar som deltagit i attackerna. Det finns inte heller några bekräftade observationer som skulle styrka att det finns valpar i reviret. Det finns inte någon grund för att begränsa skydds jakten till en varg. Skydds jakt måste medges på båda de vuxna vargarna i reviret.

Det är mycket svårt att bedriva skydds jakt på varg. Alla etiskt godtagbara jaktformer måste tillåtas. Dispens måste medges innebärande att motorfordon ska få användas för att söka efter och genskjuta vargarna och så att skjutvapen

ska få medföras vid färd med motordrivet fordon. Vargarna ska även efter jaktledarens beslut få fällas från motorfordon. Den enda rimliga tiden för att skyddsjakten ska bli framgångsrik är att den ska få pågå till dess att vargarna fällts. Om någon sista dag för jakten ska bestämmas bör den i vart fall tillåtas pågå till den 15 oktober 2015, med möjlighet till förlängning. Att begränsa skyddsjakten geografiskt till ett mindre område på Molstaberget är obegripligt. Området måste omfatta hela Sjundareviret. Om det inte kan medges måste området för skydds jakt i vart fall utökas till minst 10 000 hektar.

Ej slutliga beslut

Naturvårdsverket har i beslut den 17 augusti 2015 (NV-05130-15) respektive den 19 augusti 2015 (NV-05172-15) avslagit yrkandena om inhibition av länsstyrelsens beslut.

Skäl

Aktuella bestämmelser m.m.

Beslut om skydds jakt efter varg kan fattas med stöd av 23 a och 23 b §§ jaktförordningen. För att skydds jakt ska kunna medges krävs att förutsättningarna i 23 a § jaktförordningen är uppfyllda. Skydds jakt får enligt bestämmelsen meddelas bl.a. för att förhindra allvarlig skada om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Enligt 23 b § jaktförordningen får beslut om skydds jakt fattas även om någon skada inte har inträffat om det finns stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå.

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licens jakt efter varg, NFS 2014:24, definieras en *genetiskt viktig varg* som en invandrad varg eller första generationens avkomma till sådan varg.

Naturvårdsverkets bedömning

Inledningsvis kan framhållas att Naturvårdsverket har att pröva ärendet utifrån förhållandena vid tiden för länsstyrelsens beslut.

Förhindra allvarlig skada

Av länsstyrelsens beslut framgår att totalt fem varg angrepp inträffat i det aktuella området under perioden den 19 juni–8 augusti 2015. Angreppen har skett inom ett relativt litet område och har lett till att ett större antal tamdjur dödats.

De skador som uppstått har varit omfattande och det har skett upprepade angrepp under en begränsad tidsperiod. Mot bakgrund av den kunskap som finns om att upprepade angrepp på tamdjur i ett vargrevir ofta följs av fortsatta angrepp bedömer Naturvårdsverket att det finns risk för fortsatt allvarlig skada. Naturvårdsverket gör därför bedömningen att kriteriet om att skydds jakten behövs för att förhindra allvarlig skada i detta fall är uppfyllt.

Försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus

Hela den skandinaviska vargstammen härstammar från fem till sju invandrande vargar från den finsk-ryska populationen. Tiken i Sjungdarevirets föräldrapar är en andra generationens avkomma till den invandrade s.k. Galvenhannen, vars gener är viktiga för att inavelsgraden inom vargstammen ska sjunka. Hanen i föräldraparet är tredje generationens avkomma till den immigrant som ynglade i Kynna-reviret 2008-2010. Vidare utgör Sjungdareviret ett viktigt spridningsområde för vargstammen. Vargarna i reviret är således inte utan betydelse för upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos arten. Trots att så är fallet kan ändå skydds jakt i vissa fall vara motiverad.

Länsstyrelsen har angett att beslutet i första hand gäller hannen i reviret. Härigenom torde risken minska för att den ur ett bevarandeperspektiv viktigaste vargen i reviret, honan, fälls. Genom att jakten endast får utföras inom det begränsade området på fastigheten Molstabergr 2:1 minskas även risken för att annan än skadegörande individ fälls. Med beaktande av dessa försiktighetsåtgärder och de vid beslutet gällande riktlinjer om skydds jakt, gör Naturvårdsverket bedömningen att kriteriet om att skydds jakten inte försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde är uppfyllt i det aktuella fallet.

Annan lämplig lösning

Skydds jakt är ett sista alternativ när alla andra rimliga alternativ har uteslutits. Som länsstyrelsen framhåller är varg i södra delen av Stockholms län ett relativt nytt fenomen. Reviret har endast varit känt sedan december 2014. En åtgärd som inte kan genomföras i sådan tid att det kan förebygga en allvarlig skada, bör inte på kort sikt ses som en annan lämplig lösning. Naturvårdsverket anser det sannolikt att skadorna på tamdjuren delvis kunnat undvikas, eller i vart fall ha blivit mindre, om den drabbade gården varit försedd med rovdjursavvisande stängsel. Djurägarna har sökt och beviljats visst bidrag av länsstyrelsen till två km rovdjursavvisande stängsel. Ansökan har emellertid återkallats och bidraget betalats tillbaka. Djurägarna har härvid i möte med länsstyrelsen hänvisat bl.a. till villkoren för beslutet avseende underhåll av stängslen samt oklarheter kring vad som gäller om frivilliga används för arbetet och monterar stängslen felaktigt. Djurägarna har även anført att de inte tror på stängsel eftersom det inte går att hägna in all aktuell mark, det tar det för lång tid att stängsla in området då situationen är akut.

Att sätta upp rovdjursavvisande stängsel är enligt Naturvårdsverket den bästa skadeförebyggande åtgärden för att skydda tamdjur från rovdjursangrepp. I detta fall tycks det ha funnits i vart fall viss möjlighet till bidrag för denna åtgärd. Det hade varit positivt om djurägarna hade påbörjat sådan stängsling direkt efter länsstyrelsens bidrag. Att stängsla en så pass stor fastighet som det här är fråga om tar dock tid. Med hänsyn till att det aktuella reviret är relativt nyetablerat och till besättningens storlek finner därför Naturvårdsverket att det vid tiden för länsstyrelsens beslut, i den akuta situation som förelåg, inte var ett rimligt alternativ att stängsla betesmarken med rovdjursavvisande stängsel.

Av länsstyrelsens beslut framgår att det direkt i samband med de olika angreppen vidtagits akuta skadeförebyggande åtgärder genom att lapptyg och ljudskrämmor satts upp samt att det byggts två nattfällor.

Det framgår av handlingarna i ärendet att länsstyrelsen har kontaktat Viltskadecenter som bl.a. anfört att i det korta perspektivet är det inte möjligt att vidta ytterligare skadeförebyggande åtgärder samt att det inte är rimligt att valla in de 900 djuren i nattfällor eftersom djurägarna inte använder sig av vallhundar och att sådana inte kan sättas in i det akuta skedet. Viltskadecenter har även uppgett att vargarna förefaller fokuserade på får vilket ställer väldigt höga krav på förebyggande åtgärder för att inte nya skador ska uppstå.

Med beaktande av att angrepp skett trots att vissa akutåtgärder vidtagits samt att den drabbade gårdens och fårbesättningens storlek medför tidsmässiga och kostnadsmässiga svårigheter att vidta ytterligare förebyggande åtgärder, anser Naturvårdsverket att det vid tiden för länsstyrelsens beslut inte fanns annan lämplig förebyggande åtgärd för att förhindra fortsatt allvarlig skada. Förutsättningarna för skydds jakt efter en varg i Sjungareviret var därför uppfyllda och länsstyrelsen hade således fog för sitt beslut. Överklagandena från klagande 1 och 2 ska därför avslås.

Naturvårdsverket vill dock betona att det är av stor vikt att tamdjursägare inom reviret framöver samarbetar med länsstyrelsen och vidtar möjliga förebyggande åtgärder för att minska risken för framtida skador på tamdjur. Där är uppförandet av rovdjursavvisande stängsel en viktig del. I en akut situation kan skydds jakt vara det mest lämpliga alternativet. Skydds jakt är, dock till skillnad från sådan stängsling, inte något långsiktigt effektivt verktyg för att förhindra skador. Därför bör som huvudregel inte skydds jakt beviljas inom ett vargrevir som hunnit bli väl etablerat, med mindre än att andra förebyggande åtgärder har prövats först.

Villkoren för skydds jakten

Klagande 3 har yrkat att villkoren för skydds jakten ska ändras avseende antalet vargar som får fällas, formerna för skydds jakten vad gäller användande av hund och motorfordon, tidsperioden för skydds jakten samt skydds jaktsovrådets storlek.

När det gäller frågan om formerna för skydds jakten och användning av hund samt motordrivna fordon så har dessa frågor inte nämnts i ansökan och därmed inte varit uppe till prövning i länsstyrelsens beslut. Naturvårdsverket kan därför inte som överprövande instans pröva detta. Yrkandena i dessa delar ska därför avvisas.

Naturvårdsverket har förståelse för att de villkor länsstyrelsen ställt försvårar möjligheterna att fälla en varg. Som framgått ovan är dock vargarna i Sjungareviret inte utan betydelse för upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos arten. Naturvårdsverket anser därför att begränsande villkor är en förutsättning för att skydds jakt i ett revir med sådana vargar ska anses försvarbar i detta fall. Naturvårdsverket delar således länsstyrelsens bedömning

att beslutet endast ska omfatta en varg. För denna fråga är även eventuella valpars möjligheter till överlevnad av betydelse.

Vidare anser Naturvårdsverket att den tidsperiod som skyddsjakten är tillåten inom är väl avvägd. Som anförts ovan torde risken för att annan än skadegörande individ faller minskas genom att jakten endast får bedrivas inom en begränsad del av aktuell fastighet. Naturvårdsverket delar således länsstyrelsens bedömning i fråga om skyddsjaktområdet storlek och när jakten inom detta område får bedrivas. Överklagandet från klagande 3 ska således avslås i övrigt.

Detta beslut får enligt 58 § 1 jaktförordningen inte överklagas.

Övrigt

Naturvårdsverket noterar att om klagande 3 anser att det finns behov av en längre jakttid är det länsstyrelsen i egenskap av första instans som hanterar frågan om förlängning av jakttiden.

Beslut i dessa ärenden har fattats av biträdande avdelningschefen Rikard Janson. Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Maria Hörnell Willebrand, sektionschefen Gunilla Ewing Skotnicka, vilthandläggaren Per Risberg och juristen Hanna Ek, den sistnämnda föredragande.

För Naturvårdsverket

Rikard Janson

Hanna Ek

Kopia till:

– Länsstyrelsen i Stockholms län